

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

·Υπό τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΚΑΤΖΟΥΡΑΚΗ

Είναι γνωστὸν ὅτι ἡ σύγχρονος κοινωνία βασίζει τὴν περαιτέρω πρόοδόν της εἰς τὴν ὀργάνωσιν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τελειοτέρων ὄργανων πλαισίων, ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ πρέπει νὰ ὑποταχθοῦν οἱ, μέχρι πρό τινος ἀκόμη, ἀνυπότακτοι φυσικοί, κοινωνικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ Νόμοι.

Ζῶμεν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔκεινηματος, σχεδόν, αὐτῆς τῆς προσπαθείας, διὰ τοῦτο εἴναι φυσικὸν νὰ μὴ ἔχωμεν πλήρη ἀντίληψιν ταύτης.

‘Ο Bertrand Russel ἔχει διαπιστώσει ὅτι «ὅ ἀνθρωπος ὑπάρχει εἰς τὴν γῆν σχεδὸν 1 ἑκατομμύριον ἔτη. Πρὸ 6.000 ἑτῶν ἔχρησιμοποίησε τὴν γραφήν. Ἡ ἐπιστήμη ὅμως, ὡς ἀποτελεσματικὸς παράγων ἐκκαθαρίσεως τῶν διξασιῶν τοῦ μορφωμένου ἀνθρώπου, ὑπάρχει σχεδὸν μόνον 300 ἔτη. Ἔνως ὡς πηγὴ καὶ μοχλὸς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς τεχνικῆς μόνον ἑκατὸν πενήντα ἔτη. Οταν ἀναλογισθῶμεν πόσον πρόσφατα ἤρχισε τὴν προσπάθειαν νὰ κυριαρχήσῃ πάνω στοὺς νόμους αὐτούς, εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἀνθρωπος εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχήν, τὸ ἔκεινημα τῆς προσπάθειας νὰ διαμορφώσῃ τὴν ζωήν του».

Είναι γεγονὸς ὅτι σήμερον ἀρχίζουν νὰ τίθενται τὰ συστηματικὰ πλαίσια καὶ αἱ κατευθύνσεις, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ ἀνθρωπος θὰ προσπαθήσῃ νὰ ὑποτάξῃ τοὺς ποικίλους καὶ ἀντιφατικοὺς πολλὲς φορὲς φυσικούς, κοινωνικούς καὶ οἰκονομικούς Νόμους.

Μέσα εἰς τὰ ὄργανωτικὰ αὐτὰ πλαίσια ἥ καλύτερον διὰ νὰ διατυπωθοῦν τελειότερον τὰ ὄργανωτικὰ αὐτὰ πλαίσια, ὁ ἀνθρωπος κάμνει χρῆσιν τοῦ συγκριτικοῦ λογισμοῦ, ὡς σχεδὸν τὸν ἐκληροδότησεν ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ τὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα.

‘Ο συγκριτικὸς λογισμὸς βασίζεται εἰς τὴν ἔρευναν ποὺ ἔχει περιγραφικόν, συγκριτικόν, πορισματικὸν καὶ δεοντολογικὸν χαρακτῆρα.

‘Η ἔρευνα συνεπῶς ἥ ὁ συγκριτικὸς λογισμὸς εὐρίσκεται εἰς τὰ θεμέλια τῆς συγχρόνου ζωῆς. Δὲν θὰ ἥτο ὑπερβολὴ νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ ἐποχὴ μας θὰ μποροῦσε νὰ ἀποκληθῇ, κατ’ ἔξοχήν, ἐποχὴ ἔρευνης, περισσότερον ἵσως ἀπὸ ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ ἀποκληθῇ ἀτομικὴ ἐποχὴ ἥ αἱών τοῦ διαστήματος, ὃσον-δῆποτε εὐρεῖα καὶ ἀν εἴναι ἡ διατύπωσις αὐτὴ καὶ ὃσονδήποτε καὶ ἄν μᾶς ὀδηγῇ εἰς παραπλανητικὴν ἐρμηνείαν καὶ κακὴν χρῆσιν.

Αἱ δαπάναι διὰ τὴν ἔρευναν

Ολαι αἱ ἀνεπτυγμέναι χῶραι ἔχουν δεχθῆ σαφῶς τὸ μήνυμα τῆς ἐποχῆς μας καὶ διαθέτουν ἄλλαι περισσότερα καὶ ἄλλαι ὀλιγώτερα κεφάλαια καὶ προσπαθείας διὰ νὰ συμπληρώσουν τὴν περιγραφὴν κατ' ἀρχὴν καὶ εἴτα τὴν σύγκρισιν καὶ τὸ «δέον γενέσθαι» τοῦ οἰκονομικοῦ, τεχνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιγύρου των. Αἱ χῶραι αἱ ὅποιαι θὰ ἔχουν συμπληρώσει ἐνωρίτερον τὸ περιγραφικὸν στάδιον καὶ θὰ ἔχουν προχωρήσει εἰς τὰ μεταγενέστερα στάδια, θὰ ἔχουν σταθερὸν προβάδισμα εἰς τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν. Τοῦτο εἶναι τόσον προφανὲς καὶ αὐταπόδεικτον ὥστε δὲν χρειάζεται περαιτέρω ἐπιχειρηματολογίαν.

Τὸ δυσάρεστον διὰ τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας ἢ τὰς χώρας τὰς εὐρισκομένας ὑπὸ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν εἰναι ὅτι ἀφ' ἐνὸς μὲν δὲν ἔχουν δεχθῆ τὸ μήνυμα τῆς ἐποχῆς μας μὲ τὴν αὐτὴν ἔντασιν, ἐνῶ ὁφ' ἐτέρου, τὸ πλέγμα τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν δὲν ἐπιτρέπει τὴν πλήρη ἀνάπτυξιν τῆς προσπαθείας ταύτης. Πολλάκις δὲν ἐπιτρέπει οὐδὲ τὴν ἀπλῆν ἔναρξιν ταύτης.

Εἰναι χαρακτηριστικοὶ οἱ ἀριθμοὶ ποὺ δίδονται ἀπὸ διαφόρους χώρας ἀνηκούσας εἰς τὸ NATO διὰ τὰ ποσὰ ποὺ ἀφιερώνονται ἐτησίως εἰς τὴν ἔρευναν, βασικὴν καὶ ἐφηρμοσμένην :

Χῶραι	Ἐτος	έκατ. \$	Ποσοστόν ἐπὶ ἐθν. εἰσοδήματος
Βέλγιον	(1956)	30.0	0.38%
Γαλλία	(1957)	238.0	0.6 %
Γερμανία	(1957)	275.0	0.6 %
Ιταλία	(1957)	15.0	0.08%
Μ. Βρεταννία	(1955)	1.143.0	2.0 %
Ολλανδία	(1956)	31.0	0.4 %

Σοβ. "Ενωσις (1958) δισ. ρούβλια : 18.2 (ώς ποσοστὸν τοῦ συνολικοῦ Δημοσίου Προϋπολογισμοῦ) : 2.4 %.

Ἐξ ἄλλου πλέον σύγχρονα στοιχεῖα διὰ τὰς Η.Π.Α. φέρουν τὴν δαπάνην διὰ τὴν ἔρευναν ἀνερχομένην ραγδαίως κατὰ τὰ 6 τελευταῖα ἔτη :

Ἐτος	Δισεκ. \$
1954–55	5.6
1955–56	6.4
1956–57	8.4
1957–58	10.0
1958–59	11.2
1959–60	12.4

Χαρακτηριστικοὶ δομοίως εἶναι οἱ ἀριθμοὶ ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὴν πηγὴν

τῶν δαπανῶν διὰ τὴν ἔρευναν εἰς τὰς Η.Π.Α. Ἡ κυριωτέρα πηγὴ εἶναι ἡ βιομηχανία μὲ ποσοστὸν συνεισφορᾶς 68 %. Ἐπονται τὰ Πανεπιστήμια καὶ τὰ Κολλέγια μὲ 18 %. Ἡ Ὀμοσπονδιακή Κυβέρνησις μὲ 10 %, καὶ οἱ ὑπόλοιποι ὄργανοι καὶ Ἰνστιτοῦτα μὲ 4 %. Ἀνάλογος εἶναι σχεδὸν ἡ σύνθεσις τῶν δαπανῶν καὶ εἰς τὰ ὑπόλοιπα εὐρωπαϊκὰ κράτη, μὲ ὑπερέχουσαν τὴν συμμετοχὴν τῆς βιομηχανίας.

Ἡ κατάστασις ἐν Ἑλλάδι

Διὰ τὴν Ἑλλάδα στοιχεῖα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἑτησίαν, συνολικήν, δαπάνην διὰ τὴν ἔρευναν, δὲν ἔχουν, εἰσέτι, διαπιστωθῆν. Είναι προφανές, πάντως, διὰ αἱ σχετικαὶ δαπάναι εἶναι πολὺ κάτω τῶν διαπιστεμένων ἀπὸ ἄλλας εὐρωπαϊκὰς Χώρας καὶ βεβαίως πολὺ κατώτεραι ἀπὸ τὰς ἀπαραίτητους.

Ἐξ ἄλλου, πλὴν ὥρισμένων κυβερνητικῶν 'Υπηρεσιῶν ποὺ πραγματοποιοῦν ἔρευνας, ὡς καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν καὶ Ἰδρυμάτων, τῶν ὅποιων εἰδικὰ τμῆματα ἀφιερώνουν τὴν δραστηριότητά των εἰς τὴν ἔρευναν, ἐλάχισται ἐπιχειρήσεις διαθέτουν κουδύλια ἀπὸ τοὺς προϋπολογισμούς των διὰ βασικήν καὶ ἐφημοσμένην ἔρευναν. Χαρακτηριστικὸν ὁμοίως εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὰ εἰδικὰ τμῆματα τῶν ὄργανισμῶν, ποὺ θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ ὀσχοληθοῦν μὲ ἔρευναν, καλοῦνται τμῆματα «Μελετῶν» καὶ διενεργοῦν γενικὰ περιγραφικὰς — καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις συγκριτικὰς ἢ καὶ δεοντολογικὰς — μελέτας ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν στοιχείων καὶ φαινομένων. Τμῆματα καὶ 'Υπηρεσίαι καθ' ἔαυτὸν ἔρευνῶν δὲν ὑπάρχουν δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι.. Πλὴν βεβαίως τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς 'Υπηρεσίας, τῆς ὅποιας τὸ πολύτιμον ἔργον δὲν ἀμφισβητεῖται, ἀλλά, δυστυχῶς, τὸ ἔργον τὸ δοποῖον θὰ ἔρεστε νὰ κάμῃ ὡς καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς οἰκονομίας ποὺν θὰ ἔδει νὰ καλυφθοῦν εἶναι τόσον ἐκτεταμέναι, ὡστε εἶναι λίαν ἀμφίβολον ἀν, ύπὸ τὴν σημερινὴν διάρρησιν της, θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ τὸ ἐκπληρώσῃ. "Αλλωστε αἱ εἰδικαὶ ἔρευνητικαὶ ἔργασίαι, ὡς θὰ ἀναφερθοῦν κατωτέρω, ποὺ ὑποβοθοῦν τὴν ἐπιχειρηματικήν ἀνάπτυξιν, δὲν γίνονται συνήθως ὅλαις ἀπὸ τὰς κεντρικὰς ἀπογραφικὰς - περιγραφικὰς ὑπηρεσίας εἰς οὐδὲν κράτος τοῦ κόσμου.

Οὐδὲ ὅμως καὶ ἔρευνηται - ἐπιστήμονες, ὑπὸ τὴν εὔρειαν καὶ ἀπαίτητικωτάτην σημερινὴν ἔννοιαν καὶ διὰ τὰ εἰδικὰ πεδία τῶν ἔρευνῶν ποὺ θὰ ἀναφερθοῦν κατωτέρω, ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι. Καὶ ὅμως ἡ Ἑλλὰς οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τὴν ἱστορίαν της κατεῖχε τόσον πολλὰ καὶ τόσον καλῶς ἐκπαιδευμένα ἐπιστημονικὰ στελέχη, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὰ στελέχη ταῦτα δὲν ἔχουν τὴν εἰδικὴν ἐπιμόρφωσιν, ἥτις ἀπαίτεται, ἥ τὰ ὑπάρχοντα εἰδικευμένα στελέχη εἶναι ἐλάχιστα.

Ἡ νομοθετικὴ ρύθμισις ἐν Ἑλλάδι σχετικῶς μὲ τὴν ἔρευναν δὲν ὑστερεῖ τυπικῶς ἔναντι τῶν εὐρωπαϊκῶν. Ἀπαλλαγαὶ προβλέπονται δι' ἐπιχειρήσεις πραγματοποιούσας ἔρευναν, ὁμοίως ἀπαλλαγαὶ διὰ δωρητάς, εἰδικαὶ ἐπιδοτήσεις κλπ., ἀλλὰ δημόσιος προϋπολογισμὸς δὲν ἀναφέρει εἰδικὰ κουδύλια διὰ τὴν ἔρευναν. Αἱ σχετικαὶ δαπάναι περικλείονται εἰς τὰς κανονικὰς δαπάνας.

χωρὶς διάκρισιν. Καί, ώς ἀνεφέρθη, δλίγαι, ἐλάχισται ἐπιχειρήσεις καὶ ὄργανοι πραγματοποιοῦν ἐπιχειρηματικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἔρευναν. Ἡ κατάστασις ἐν Ἑλλάδι δύναται νὰ περιγραφῇ, ἐν συνόψει, ώς ἔξῆς:

Ἐργαστήρια καὶ ἔρευνηται δὲν ὑπάρχουν εἰς ίκανον ποιητικούς ἀριθμούς. Δὲν ἐπιτελοῦνται ἔρευναι, ἢ δὲν ἐπιτελοῦνται αἱ κατάλληλοι τοιαῦται. Τὰ πρίσματα ἐκ τῶν ἔρευνῶν τούτων δὲν λαμβάνονται, ἢ λαμβάνονται ἐλάχιστα, ὑπὸ ὅψιν. Γενικῶς εἰπεῖν, παρατηρεῖται μία σχετικὴ ἀπομάκρυνσις τῆς ἐπιχειρηματικῆς ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ζωήν, ἐνῶ ἡ διαδικασία διοχετεύσεως τῶν πορισμάτων τῶν ἔρευνῶν εἶναι ὀρκετὰ βραδεῖα.

Μορφαὶ καὶ πεδία ἔρευνης

Γενικῶς ἡ ἔρευνα διακρίνεται εἰς τοὺς ἀκολούθους βασικούς κλάδους:

α) Εἰς τὴν βασικὴν ἡ καθαρὰν ἔρευναν, ἥτις ἔχει σκοπὸν τὴν ἐμβάθυνσιν καὶ περαιτέρω διεύρυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως εἰς διάφορα πεδία, χωρὶς ὅμως προκαθώρισμένην πρακτικὴν σκοπιμότητα.

β) Εἰς τὴν ἐφηρμοσμένην ἔρευναν, ἥτις ἔχει σκοπὸν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν πορισμάτων τῆς βασικῆς ἔρευνης εἰς συγκεκριμένα πεδία πρακτικῶν ἐφαρμογῶν.

γ) Εἰς ἐργαστηριακὴν ἔρευναν, ἥτις ἔχει σκοπὸν τὴν περαιτέρω διεύρυνσιν τῶν πορισμάτων τῆς βασικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης ἔρευνης.

Καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἀνωτέρω κλάδους χρησιμοποιεῖται τόσον ἡ ἀφηρημένη θεωρητικὴ σκέψις ὅσον καὶ ὁ παραστατικὸς λογισμὸς (Στατιστικὴ - Μαθηματικὴ).

Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ θετικαὶ καλούμεναι ἐπιστῆμαι, ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, βασίζουν, ἐξ ὀλοκλήρου, τὴν πρόοδόν των εἰς τὰς τρεῖς αὐτὰς μορφὰς τῆς ἔρευνης. Τελευταίως ὅμως πολλαὶ θεωρητικαὶ ἐπιστῆμαι, μεταξὺ τῶν ὅποιων ἡ Κοινωνιολογία καὶ ἡ Οἰκονομικὴ ἀρχήζουν νὰ διαπλάθουν τὰ ἴδια ὅργανα ἔρευνης.

Ἡ κοινωνικὴ ἐπιστήμη, συγκεκριμένως, χρησιμοποιεῖ τὴν περιγραφικὴν - στατιστικὴν μέθοδον, εἴτε διὰ δειγματοληψίας εἴτε διὰ μερικῆς ἢ ὀλικῆς ἀπογραφῆς.

Ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη, δομοίως, μεταχειρίζεται τὰς ἀνωτέρω μεθόδους, τελευταίως δὲ ἡρχισε νὰ ἀναπτύσσῃ ἴσχυρότατον ὅπλον βασικῆς καὶ ἐφηρμοσμένης ἔρευνης, τὴν «οἰκονομετρικήν», εἰς ἣν περιλαμβάνονται ἡ ἐπιχειρηματικὴ ἔρευνα, ὁ γραμμικὸς προγραμματισμός, τὰ πρότυπα τῶν οἰκονομικῶν ἀναλύσεων (κόστους κ.ἄ.), ἡ μέθοδος εἰσροῶν-ἐκροῶν, ἡ μέτρησις τῆς παραγωγικότητος κ.ο.κ. Πολλοὶ πιστεύουν ὅτι συντόμως ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ περιγραφῇ, συγκριθῇ, συντονισθῇ καὶ προωθηθῇ, βάσει θεωρητικῶν προτύπων ὀρκετῆς ἀκριβείας.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος, βεβαίως, τὰ γενικὰ θεωρητικὰ πρότυπα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καθ' ἑαυτήν, δὲν ἔχουν ίκανον ποιητικῶς τελειωθῆ, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἀποδώσουν μετ' ἀκριβείας τὴν ύφισταμένην κατάστασιν,

Τὴν λειτουργικὴν καὶ τὸ «δέον γενέσθαι». Ἡ «οἰκονομετρικὴ» ἐν τούτοις, παρέχει ἐνδιαφερούσας ἄλλας ἔφαρμογάς, συνδεομένας μὲ ἐμπειρικὰ θέματα ἔξαιρετικῆς σπουδαιότητος.

Είναι ἐνδιαφέρον νὰ σημειωθῇ ὅτι πλὴν τῶν ἀναλύσεων, ποὺ ἀφοροῦν τὰ γενικὰ θεωρητικὰ πρότυπα (μοντέλα), αἱ ὁποῖαι συνδυάζονται μετὰ στατιστικῶν διαδικασιῶν, πολλάκις πολὺ δυσχερῶν, πολλάκι ἐκ τῶν ἔφαρμογῶν τῆς οἰκονομετρικῆς βασίζονται ἐπὶ ἐρευνῶν ἐλάσσονος στατιστικῆς καὶ μαθηματικῆς περιπλοκότητος. Ἐρευναι ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ, ἡλικία, εισόδημα, κατανάλωσις, τάσεις κλπ. Ἐρευναι ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐντὸς συγκεκριμένου χώρου. Ἐρευναι ἐπὶ τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως. Εἰδικαὶ ἔρευναι ἐπὶ τῶν τιμῶν, τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ κόστους, τοῦ εἰσοδήματος κ.ο.κ. Ὁλαι αὐταὶ οἱ ἔρευναι, ὡς καὶ πλείσται ἄλλαι, σύνθετοι ἢ ἀπλαῖ, ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος, ἔφαρμόζονται διεθνῶς εὐρύτατα καὶ εἶναι ἀπειρα τὰ παραδείγματα τῶν ἀμέσων καὶ Ισχυροτάτων εύνοϊκῶν ἐπιδράσεων τούτων ἐπὶ τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος, ὅσον καὶ ἐπὶ τῆς περαιτέρω ἔξελίξεως τῆς βασικῆς ἔρευνης.

Ἐναὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων παραδειγμάτων τούτου, ὑπῆρξε μία ἔρευνα, ἀναληφθεῖσα προπολεμικῶς ἐν Ἀμερικῇ ὑπὸ Ἰδιωτικοῦ ὀργανισμοῦ ἐπὶ τῶν τάσεων καὶ προτιμήσεων (ζητήσις) τῶν διαφόρων εἰσοδηματικῶν τάξεων, ἐν συνδυασμῷ μὲ μεταβολὰς εἰς τὸ εἰσόδημα. Ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἔρευνης ταύτης ὁ καθηγητής Zimmern man συνέθεσε τὰς γνωστὰς variations ἐπὶ τῶν μεταβολῶν τῆς ζητήσεως συνεπείᾳ μεταβολῆς τοῦ εἰσοδήματος. Οὕτος, ὑπεστήριξε τὴν ἀποψιν, ἡτις μεταγενεστέρως υἱοθετήθη ὑπὸ τῆς θεωρίας, ὅτι ἡ σχέσις μεταξὺ ζητήσεως καὶ τοῦ χρηματικοῦ εἰσοδήματος εἶναι μία εἰδικὴ σχέσις τῶν γενικῶν οἰκονομικῶν φαινομένων τῆς μεταβαλλομένης χρησιμότητος. Είναι δυνατὸν νὰ διακρίνωμεν, ὑποστηρίζει, τρεῖς φάσεις μεταβολῆς τῆς χρησιμότητος, ἀναλόγως μὲ τρεῖς εἰσοδηματικάς τάξεις, ὡς ἀκολούθως :

α) Πλησίον τοῦ ὄριου τῆς ἀπλῆς συντηρήσεως, πρόσθετοι αὐξήσεις εἰσοδήματος συνδέονται μὲ αὐξήσεις εἰς τὴν ἀναλογίαν τοῦ εἰσοδήματος, τὸ ὅποιον καταναλίσκεται εἰς τρόφιμα. Συνεπῶς, ἡ ζητήσις τροφίμων αὐξάνει, ἐκ τούτου δὲ προκύπτει ὑψηλὴ δριακὴ χρησιμότης τῶν τροφίμων. β) Ὕπεράνω τοῦ ὄριου συντηρήσεως, αὐξήσεις τοῦ εἰσοδήματος, ἐπιφέρουν αὐξήσιν τοῦ ποσοστοῦ τοῦ διατιθεμένου διὰ τρόφιμα, ἀλλὰ εἰς ἀναλογίαν, ἡτις φανερώνει μείωσιν τοῦ ποσοστοῦ, ἐν σχέσει μὲ τὸ συνολικὸν εἰσόδημα. Συνεπῶς, ἡ ζητήσις τροφῆς παραμένει σχετικῶς σταθερὰ ἢ, κατ' ἀναλογίαν μὲ τὸ εἰσόδημα, ἐλαττοῦται, ἐκ τούτου δὲ προκύπτει διτὶ ἡ δριακὴ χρησιμότης τῶν τροφίμων εἶναι ὀλιγώτερον ὑψηλή. γ) Καθὼς τὸ εἰσόδημα αὐξάνει περαιτέρω, τὸ ποσοστὸν τὸ διατιθέμενον διὰ τρόφιμα μειοῦται περαιτέρω. Συνεπῶς, ἡ δριακὴ χρησιμότης μειοῦται σταθερῶς.

Τὰ πορίσματα ἐκ τῆς ἔρευνης ταύτης, ὅσον καὶ ἐκ τῶν παρατηρήσεων τοῦ καθηγητοῦ Zimmern man, ἐλήφθησαν ὑπὸ ὅψιν ὑπὸ πολλῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Ἀμερικῇ, αἵτινες ἐτροποποίησαν ἀναλόγως τὴν πολιτικήν των.

Θά ἦτο ἀδύνατον, εἰς τὸν περιωρισμένον χώρον τοῦ παρόντος σημειώ-

ματος, νὰ περιελαμβάνοντο ὅλα τὰ πεδία εἰς τὰ ὅποια ἀπαιτεῖται καὶ ἐπιβάλλεται ὁ συντονισμὸς τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ πρακτικῆς ζωῆς, δηλαδὴ ἡ ὑπαγωγὴ τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας ὑπὸ τὸν ἐπιστημονικὸν ἔλεγχον, ὅλλα δὲν ὑπάρχουν ἐκδηλώσεις τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς ἢ οἰκονομικῆς ζωῆς, εἰς τὰς ὅποιας νὰ μή είναι ἀπαραίτητος ἡ ἐρευνητική διαδικασία. Εἰς ὅλας τὰς προηγμένας χώρας τοῦ κόσμου τούτο ἔχει γίνει κανὼν καὶ ἀξία ἀπαράβατος, εἰς σημείον ὥστε καὶ αἱ πλέον ἀσήμαντοι θεωρούμεναι προϋποθέσεις τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας νὰ ὑποβάλλωνται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς ἐρεύνης.

Ἐάν ὅμως ἡ ἐρευνα εἴναι ἀπαραίτητος, ὅσον καὶ ὠφέλιμος, διὰ τὰς χώρας αἱ ὅποιαι είναι ἀνεπτυγμέναι ἡδη, εἴναι περισσότερον ἐπιβεβλημένη διὰ τὰς χώρας αἱ ὅποιαι εὐρίσκονται εἰς τὸ στάδιον τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως αἱ ὅποιαι ξεκινοῦν δηλαδὴ σήμερα μίαν προσπάθειαν ταχυτέρας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Εἰδικὰ πεδία ἐρευνῶν

Τὸ βασικὸν πρόβλημα ποὺ τίθεται ἐνώπιον τῆς χώρας μας, δηλαδὴ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητός της, διαγράφει, κατ' ἀρχήν, καὶ τὰ πλαίσια τῶν ἀπαραίτητων εἰδικῶν ἐρευνῶν.

Θά ἡτο δύσκολον, βεβαίως, νὰ ἀπομονωθοῦν ἐντὸς τῶν πολλῶν θεμάτων, τὰ ὅποια προκύπτουν εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς τομεῖς, ἐκεῖνα τὰ θέματα ποὺ θὰ ἔθεωροῦντο ώς περισσότερον ἐπείγοντα. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὰ εἰδικὰ πεδία ἐφαρμογῆς τῶν ἐρευνῶν, ως ἐκτίθεται ἐν συνεχείᾳ, είναι ἐνδεικτικὰ καὶ δὲν συνθέτουν πλήρη κατάλογον :

α) Γενικαὶ κατηγορίαι ἐρευνῶν :

- Περιγραφικαὶ καὶ συγκριτικαὶ ἐρευναὶ ἐπὶ τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος (ύφιστάμεναι ἐπιχειρήσεις, μορφή, μέγεθος, λειτουργία, ἴδρυσις, ὄργάνωσις κλπ.).
- Περιγραφικαὶ καὶ συγκριτικαὶ ἐρευναὶ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς (ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς).
- Περιγραφικαὶ καὶ συγκριτικαὶ ἐρευναὶ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς γενικῶς.
- "Ἐρευναὶ, περιγραφικαὶ καὶ συγκριτικαὶ, ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας, τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς διοικήσεως.
- Περιγραφικαὶ, συγκριτικαὶ καὶ δεοντολογικαὶ ἐρευναὶ ἐπὶ εἰδικῶν οἰκονομικῶν θεμάτων (χρηματοδοτήσεως καὶ χρηματαγορᾶς, τόκου, φορολογίας, κ.ο.κ.).
- Συγκριτικαὶ καὶ δεοντολογικαὶ ἐρευναὶ ἐπὶ τῶν χρησιμοποιουμένων μεθόδων ἐρεύνης ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅλαχοῦ.

β) Εἰδικὰ θέματα ἐρευνῶν :

- "Ἐρευναὶ ἐπὶ τῆς ζητήσεως τῶν νέων προϊόντων, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ συναγωνισθοῦν τὰ εἰσαγόμενα τοιαῦτα (αἱ ἀνάγκαι εἰς κεφαλαίου καὶ αἱ δια-

φοραὶ εἰς ύπολογισθέντα ποσοστὰ ἀναπτύξεως δύνανται νὰ ἀποτελέσουν τὰ κριτήρια διὰ προσεχεῖς ἐπενδύσεις).

— "Ερευναὶ ἔξαγωγῶν καὶ δὴ ἔρευναι τοποθετήσεως βιομηχανικῶν προϊόντων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Συγκριτικαὶ ἔρευναι πλεονεκτημάτων ξένων ἔξαγωγικῶν βιομηχανιῶν. "Ερευναὶ ξένων ἀγορῶν (ζήτησις, τιμαὶ, εἰσόδημα κ.ο.κ.). Μελέται ἰδρύσεως νέων ἔξαγωγικῶν βιομηχανιῶν.

— "Ερευναὶ τῆς ἑσωτερικῆς ἀγορᾶς: Κατανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ εἰσοδηματικὰς τόρμας. "Ερευναὶ ζητήσεως-καταναλώσεως. Εἰδικαὶ ἔρευναι πορείας τιμῶν κ.ο.κ.

— "Ερευναὶ ἐπὶ τοῦ κόστους: Εἰδικῶς κατὰ βιομηχανικοὺς κλάδους, μορφὴν παραγωγῆς κ.ο.κ. Μελέται ἐπὶ τοῦ ἰδιωτικοοικονομικοῦ κόστους καὶ τῶν κοινωνικῶν ἐπιβαρύνσεων.

— "Ερευναὶ ἐπὶ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων: "Ητοι, εἰδικὰ μέτρα φορολογικῆς προστασίας, δανείων ὄργανώσεως καὶ τεχνικοῦ ἔξοπλισμοῦ κ.ο.κ. Συγκριτικαὶ μελέται ισχυόντων εἰς ξένας χώρας. Μορφαὶ ἐνώσεων, προϋποθέσεις συγχωνεύσεως, ἀπαιτούμενα κεφάλαια κ.ο.κ.

— Συγκριτικαὶ ἔρευναι ἐπὶ τῶν πλεονεκτημάτων μικρῶν καὶ μεσαίων βιομηχανικῶν μονάδων. Ἐκτίμησις τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν καὶ συσχετίσεων τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀνάλυσις τοῦ ρόλου τῆς μικρᾶς ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ ἐπιχειρήματα διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἐπὶ τῇ βάσει «τῆς μικρᾶς διαστάσεως».

— "Ερευναὶ μετρήσεως παραγωγικότητος: Συγκέντρωσις ἀριθμητικῶν δεδομένων ἐπὶ τῆς παραγωγῆς, τῆς ἀπασχολήσεως, τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἔξοπλισμοῦ, τῶν μισθῶν, τῶν ὥρων ἐργασίας, κατὰ μεγάλους βιομηχανικούς τομεῖς καὶ κατ' εἰδικὰς βιομηχανίας.

— "Ερευναὶ ἐπὶ τῶν παραγόντων οἱ ὅποιοι ἐπιδροῦν ἐπὶ τῆς παραγωγικότητος: Σχέσεις μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας - μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἀποδοτικότητος (ἐλάχιστον ποσὸν ἐπενδύσεως κατὰ ἐργάτην), ποσοστὸν αὐτοματοποιήσεως· ἀποσθέσεις μηχανικοῦ ἔξοπλισμοῦ γενικὰ ἔξοδα κλπ.

— "Ερευνα μετρήσεως τῆς χρησιμοποιήσεως καὶ ἀποδοτικότητος γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν μηχανῶν. "Ερευναὶ ἐπιπτώσεως τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ τῆς ἐργασίας (συγκριτικαὶ παρατηρήσεις μὲν ξένας χώρας).

— "Ερευναὶ ἐπὶ τῶν δανειακῶν κεφαλαίων γενικῶς: "Ητοι, ἐπὶ τῶν ἐπιβαρύνσεων ἐπὶ τοῦ δανειζομένου χρήματος (καὶ τοῦ ἐπιτοκίου καταθέσεων) καὶ τῶν δυνατοτήτων μειώσεως τῶν ἐπιβαρύνσεων. Ἐπὶ τῆς ἐλασττώσεως τοῦ κόστους λειτουργίας τῶν δανειακῶν ἰδρυμάτων. Ἐπὶ τῆς μειώσεως τῶν φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων. Ἐπὶ τῶν δυνατοτήτων λειτουργίας μιᾶς εύρυτέρας χρηματαγορᾶς. Ἐπὶ τῆς βελτιώσεως καὶ αὔξήσεως τοῦ βροχυπροθέσμου καὶ μακροπροθέσμου δανεισμοῦ. Ἐπὶ τῆς δυνατότητος παροχῆς δανείων ὄργανώσεως καὶ τεχνικοῦ ἔξοπλισμοῦ.

— Μελέται ἐπὶ φορολογικῶν θεμάτων: "Ητοι, γενικὴ μελέτη ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς φορολογίας ἐν 'Ελλάδι, τῶν ἐπιπτώσεων τῆς ἐπὶ τοῦ κόστους καὶ τῶν δυνατοτήτων βελτιώσεως τῆς καταστάσεως. Συγκριτικὴ ἔρευνα ἐπὶ

τῆς καταστάσεως εἰς ξένας χώρας καὶ τῶν δυνατοτήτων προσαρμογῆς τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας.

Ἐπείγοντα μέτρα. Μέσα καὶ ὅργανα ἐρεύνης

‘Ως ἐλέχθη καὶ εἰς τὰ προηγούμενα, εἰς τὴν χώραν μας ἥ δὲν γίνονται αἱ ἀπαραίτητοι, ὡς ἀνωτέρω, ἔρευναι, ἥ ὅσαι γίνονται, γίνονται κατὰ μὴ συ-στηματικὸν τρόπον, μὴ πληροῦσαι τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστη-μονικότητος, τέλος τὰ πορίσματα ἐκ τούτων σπανίως διοχετεύονται, καταλ-λήλως, εἰς τὴν ἐπιχειρηματικήν ζωήν.

Είναι ἐν τούτοις, ἀνάγκη ἐπείγουσα ὅπως συντελεσθῇ κάποτε μία πα-ρομοία προσπάθεια καὶ εἰς τὴν χώραν μας, ἔστω καὶ κατὰ πειραματικὸν τρόπον.

Ἡ ἴδιωτικὴ πρωτοβουλία, εἰς τὰς ξένας χώρας, διαδραματίζει τὸν ἀπο-φασιστικώτερον ρόλον εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοιούτων ἔρευνῶν. Ἐτσι καὶ εἰς τὴν χώραν μας θὰ πρέπει ἡ προσπάθεια αὕτη νὰ στηριχθῇ, βασικῶς, εἰς τὴν ἴδιωτικήν πρωτοβουλίαν. Τὰ συλλογικὰ ὅργανα τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ αἱ ἐπαγγελματικαὶ ὅργανώσεις, αἱ μεγάλαι βιομηχανίαι, οἱ τραπεζιτικοὶ ὅργαν-σμοί, τὸ ΕΛΚΕΠΑ, ὁ ΟΒΑ, τὸ Βασιλικὸν Ἱδρυμα Ἐρευνῶν, τὰ Ἰνστιτούτα Κοινωνικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν κ.ο.κ., τὰ ὅποια ἔχουν καὶ οἰκονο-μικὰ μέσα καὶ ἐπιτελεῖσν μελετητῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ θέσουν ὡς στόχον των τὴν διενέργειαν, ἀμέσως, μέρους ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἔρευνῶν.

Τοῦτο, βεβαίως, θὰ προσκόψῃ εἰς τὴν ἔλλειψιν εἰδικευμένων στελεχῶν. Ἀλλὰ καὶ ποῦτο δὲν είναι ἀνυπέρβλητον, δεδομένου ὅτι πιολλὰ ἀπὸ τὰ οἰκο-νομικὰ στελέχη θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ μετεκπαίδευθοῦν, ταχέως, εἰς τὸ ἔξωτερικόν, μέσω προγραμμάτων τεχνικῆς βοήθειας.

Αἱ δαπάναι διενεργείας τῶν ἔρευνῶν θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἀπὸ τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν ἴδιωτικῶν ὅργανισμῶν. Ἐν ἀνάγκῃ ὅμως καὶ τὸ Κράτος θὰ πρέπει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ὅσων ἔρευνῶν ἀπαιτοῦν πιολλὰ οἰκονομικὰ μέσα.

Αἱ δυνατότητες αἱ προσφερόμεναι ἀπὸ τὴν ξένην τεχνικὴν βοήθειαν (τὸν Ο.Ο.Σ.Α., τὴν Ε.Ο.Κ., τὴν ἀμερικανικὴν Τεχνικὴν Βοήθειαν, τὴν γερμανικὴν τοιαύτην καὶ πιολλὰς ἄλλας μορφάς) είναι ἀρκετὰ σημαντικαί, ἀλλά, δυστυχῶς, δὲν είναι ὅσον θὰ ἔπρεπε γνωσταὶ εἰς τὰς ἐπιχειρηματικὰς τάξεις. Ἰσως, ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ἐπείγοντα μέτρα θὰ είναι τὴν συστηματικῶρα παρακολούθησις τῶν παρουσιαζομένων εὐκαιριῶν, ἡ διάδοσις τῶν μεταξὺ τῶν ἐπιχειρηματικῶν τά-ξεων καὶ ἡ προσπάθεια ἔξασφαλίσεως τῶν περισσοτέρων ὠφελημάτων. Ζένοι ἐμπειρογνώμονες, εἰς πολλὰς περιπτώσεις διεξαγωγὴ ἐπὶ τόπου ἔρευνῶν, μετεκ-παίδευσις εἰς τὸ ἔξωτερικόν καὶ πιολλὰς ἄλλα, είναι αἱ παρεχόμεναι εὐκαιρίαι ἀπὸ τὴν ξένην τεχνικὴν βοήθειαν.

‘Αναφορικῶς μὲ τὰ συνεργεία ἔρευνητῶν θὰ ἥτο δυνατὸν νὰ χρησιμοποι-θοῦν εἰδικευμένοι ἐπιστήμονες ἥ καὶ τελειόφοιτοι ἀνωτέρων σχολῶν, ὡς καὶ

στελέχη δργανισμῶν, ιδία τραπεζῶν, μὲ τὴν συμπαράστασιν ξένων ἐμπειρογνωμόνων εἰς τὸ πρώτον στάδιον.

γνωμόνων εις τὸ πρώτον στασιον.
Ἐκείνο τὸ ὅποιον ἐπείγει θὰ ἥτο, ἵσως, ἡ σύστασις μιᾶς Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἀπό ἑκπροσώπους τῶν ὄργάνων τῶν παραγωγικῶν τάξεων (Ἐπιμελητήρια, Συλλόγους κλπ.), τῶν ἐνδιαφερομένων Ὑπουργείων, τοῦ ΕΛΚΕΠΑ, τοῦ ΟΒΑ, τοῦ Βασιλικοῦ 'Ιδρύματος Ἐρευνῶν, τῶν Ἰνστιτούτων Κοινωνικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ Τραπέζων, ἡ ὅποια θὰ καθώριζεν: ἢ τοῦ μεγαλοπροθέσμως καὶ βραχυπρο-